

DIM CIGARE "KARENJINA"

PREMIJERE

Nilo Cruz, *Ana u tropima*

Kazalište Marina Držića u Dubrovniku

Hrvatska praizvedba: 3. prosinca 2005.

Redatelj: Georgij Paro

TEMAT

PORTRET

FESTIVAL

RAZGOVOR

IZ RUKOPISA

IZ POVIJESTI

TEORIJA

MEĐUNARODNA

SCENA

NOVE

KNJIGE

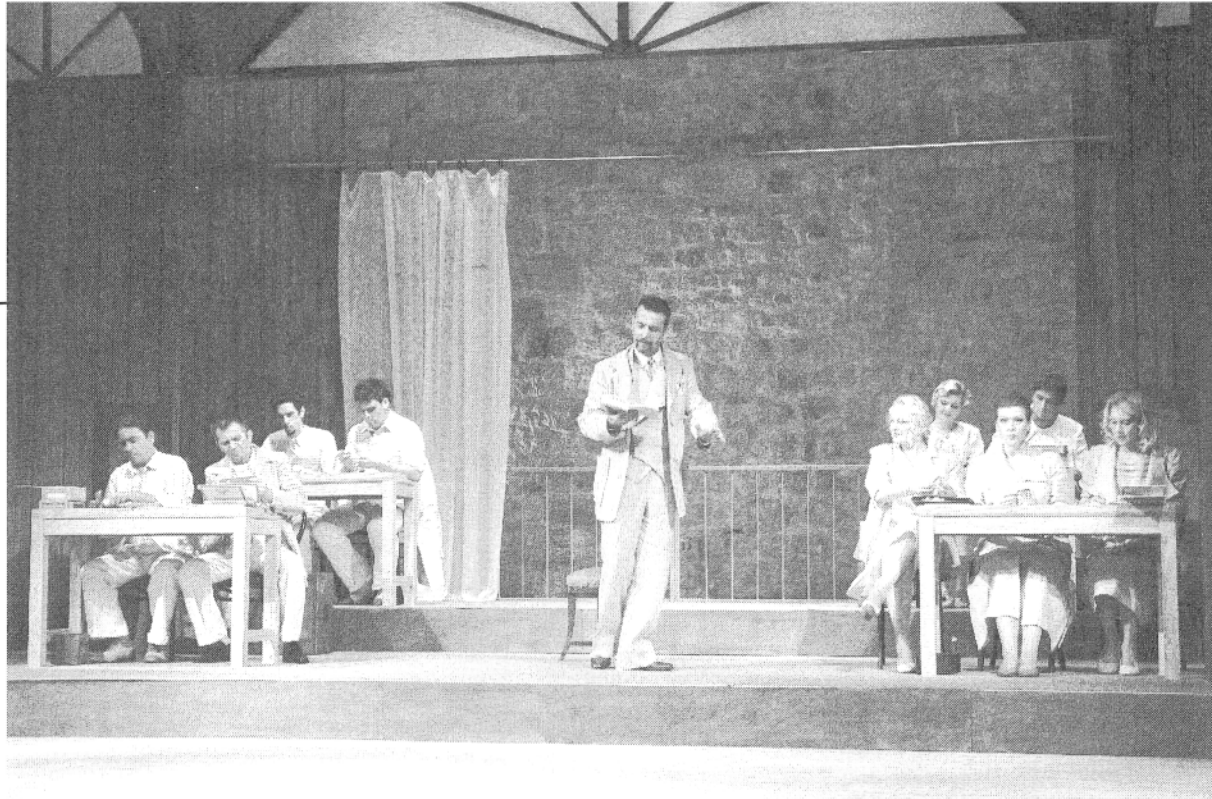
DRAMA

Drama *Ana u tropima* američkog pisaca kubanskih korijena Nila Cruza na sceni Kazališta Marina Držića, nakon prethodne sezone protekle u znaku mjuzikla *Dan od amora* Luka Paljetka i Đela Jusića, uz redateljski potpis Vlade Štefančića, i dviju komedija (*Ljubovnici* u režiji Vanče Kljakovića i *Teštamenat* Vanče Kljakovića u režiji Lea Leme), unekoliko je neočekivan odabir za početak nove sezone koja bi, prema najavama, iznova ipak (opet) trebala proteći u novim proljetnim glazbeno-scenskim avanturama. Međutim i usprkos svemu, ranoprosinačka dubrovačka premijera, uz tako nešto kasnije otvorenje sezone nego što je uobičajeno, drame dobitnika Pulitzerove nagrade 2003. godine u prijevodu Andrije Seifrieda s engleskoga čini se, tek je domišljen predah, odmor ili ipak svjestan promišljaj očekivane repertoarne urednosti dubrovačke profesionalne kazališne kuće koja, srećom, upravo praizvedbom *Anne in Tropics* nudi dovoljno povoda za zadovoljstvo. Tako ovaj, u ukupnoj hrvatskoj kazališnoj zbilji, iznenađujući, ali i osvježavajući repertoarni izbor iznova na pravi način pokreće dubrovački glumački potencijal, inspirativno prepoznaje ponekad neopravdano zatajeno glumačko umijeće ansambla, ali i podsjeća na energiju koja mu, priznati valja, upravo *Dan od amora* i puno gledalište, daje argumente za izazov – prvo uprizorenje Cruzove drame izvan Sjedinjenih Američkih Država. Nakon praizvedbe 2002. u kazalištu *New Theater* u Coral Gablesu u Floridi i nakon pohvala Christine Dolen u *Miami Herald*u, kako je ostalo za-

lježeno, Nilo Cruz s *Anom u tropima* biva slavom ovjenčan, hvaljen, preporučivan, popularan i igran. Redatelj Georgij Paro (nakon i ne tako davno uprizorene Calderonove drame *Život je san* na istoj dubrovačkoj sceni) zaslužan je za dubrovački san *Ana u tropima*, predstave koja afirmira njegov koncentriran i dosljedan redateljski rukopis, skladno odabran i usuglašen uži umjetnički tim (scenografkinja Dinka Jaričević, kostimografkinja Marija Maca Žarak, skladateljica Paola Dražić Zekić, oblikovatelj svjetla Zvonko Habazin) te gotovo idealnu podjelu u aktualnoj i nevelikoj glumačkoj ponudi Kazališta Marina Držića.

Nilo Cruz, uz *Anu u tropima*, napisao je sljedeće drame: *Park naše kuće*, *Zemlja bicikla*, *Dvije sestre i klavir*, *Lorca u zelenom*, *Noćni vlak za Bolinu*, *Ples na Koljenima* itd. Igran je diljem Sjedinjenih Američkih Država i dobitnik je mnogih nagrada i priznanja, među kojima i 2003. Pulitzerovu nagradu upravo za dramu *Anna in Tropics*. Nilo Cruz profesor je na Yale School of Drama, živi u New Yorku i jedno je vodećih imena nove američke drame.

Ana u tropima komorna je drama lirskoga ugođaja, prepoznatljive elegično-nostalgичne atmosfere koja otvara stranice obiteljske povijesti vlasnika Santiaga i radnika male tvornice cigara u Tampu na Floridi, obiteljskom obrtu koji čuva kubansku tradiciju motanja cigara, ali i tradicijski vlastiti ustroj jasno podijeljenih uloga i definiranih odnosa. Manufakturna proizvodnja cigara u trži-



šnoj utakmici s novim tehnološkim dosezima, imperativima i zahtjevima naslućujućih gospodarskih potresa i kriza kasnih dvadesetih godina prošloga stoljeća logičan je i oboriv alibi za ponos, prepuštenost samozadovoljstvu i letargiji koja ostaje usudnim tragom obiteljskih suodnosa i svakog protagonista posebno. Ono što razbija monotoniju svakodnevnog sjedenja uz stol, ritualno i rutinirano višesatno preslagivanje listova duhana i motanja cigara jest čitač (*Nakon 1931. godine čitači su bili maknuti iz tvornica, a preostali motači cigara bili su loše plaćeni američki radnici koji su pokretali strojeve. Kraj jedne tradicije.* – U piščevim zabilježkama ističe N. Cruz) koji radnicima čita, na Kubi zasigurno ideološku literaturu, a u novom okruženju male i zatvorene hispanoameričke zajednice na Floridi odabrane romane *velike književnosti*. Klasike koji ljubavnim dramama otvaraju i dodiruju srca i dušu radnika koji, opet, godine provedene na istom poslu pamte po čitačima, njihovim osobnostima, odlascima, dolascima i knjigama koje su im čitali. Slušači priče pamte i skupljaju odslušane rečenice i misli iz kojih tkaju vlastite snove. Od podsvesnih impresija slažu slike i prizore. Nestvarne i neostvarive. Ali koji im unekoliko služe da pokušaju dešifrirati svakodnevicu. Osobne tajne. Želje. Zatamljene strasiti i povode. Cruzova drama začinje se upravo dolaskom novoga čitača i, najposlije, njegovim čitanjem *Ane Karenjine*. Tolstojev roman i likovi koji, iako žive neko drugo vrijeme i podneblje, ali usudima predodređeni uvijek jedna-

kim strastima, emocijama i snovima, ostaju dohvatljivo identificirajući, otvaraju i zrcale obiteljske odnose, nesuglasja, razmirice i zapletenosti užeg i šireg *sastava obitelji*, interesno i rodoslovno okupljenog oko radionice u Tampi, točnije u malom mjestu Ybor Cityju. Kada se čaša kobi Ane Karanjene prelije i u kapljama rasprši i raspoznava među protagonistima u *staroj manufakturi cigara*, zatamljene strasti ožive novom energijom, osvještanjem i sukobima s posljedicama. Ustaljen patrijarhalni obiteljski raspored raspada se. Biografske sustavnosti svode se na krhotine. Preispituju se određenosti i datosti po svim rubovima raspuklog obiteljskog stabla, prepoznaju novi povodi, strasne ljubavi, mržnja i izazovi, otvaraju nove preljubničke epizode te preispituju svjetnje na kojima počiva sustav vrijednosti obiteljskih odnosa i, napokon, opstanak u otežalim tržišnim uvjetima. Cruz ne inzistira na izvanjskim društvenim ili političkim okvirima, jednako kao ni na neminovnostima tehnoloških novina i sudbini tradicijskog obrta, nego ga zanima intimni, lirski i jednako realističan svijet ustroja obitelji koja nastavlja živjeti tragovima Karenjinine sudbine i usudima osoba kojima je Tolstoj okružuje. Čitač tako nije samo svojom karizmom izravan pokretač sukoba i akter tragedije koja će se dogoditi, nego je svojim *poslanjem*, samom prisutnošću i literaturom koju u fragmentima iz dana u dan nudi, scenarist i protagonist usuda kojega svjesno izaziva. Gotovo klasična struktura drame s domišljenim suodnosima likova, Cruzovo isprepleta-



G. Šoletić, N. Jovanović, H. Sebastijan, J. Ančić, J. Jukić

PREMIJERE

TEMAT

PORTRET

FESTIVAL

RAZGOVOR

IZ RUKOPISA

IZ POVIJESTI

TEORIJA

MEĐUNARODNA

SCENA

NOVE

KNJIGE

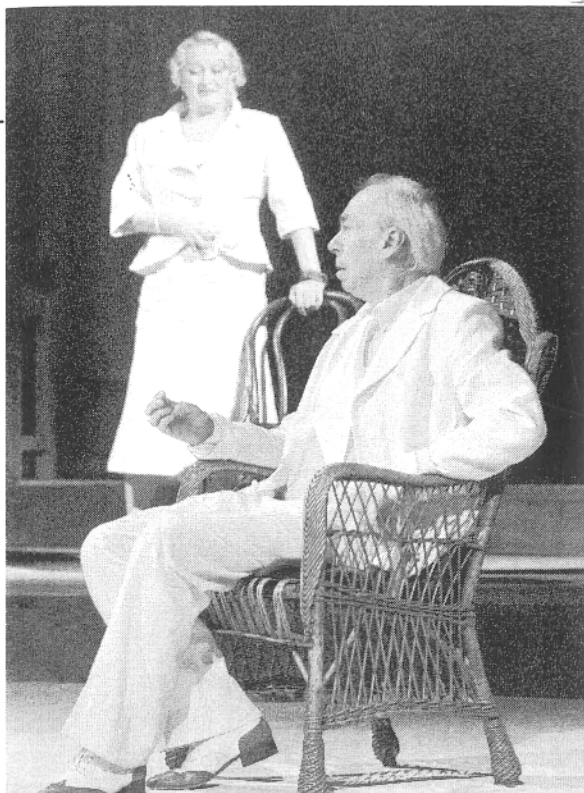
DRAMA

nja fikcije, mašte, literature i stvarnosti omogućila je Georgiju Paru da redateljski vješto gradi prizore, otvara stranice obiteljskog spomenara, melodramski i realistično slaže klasičnu kazališnu priču s pokrićem u svim svojim elementima. Od u detalje dosluhne i likovno ujednačene scenografije i kostimografije, topline svjetla i nježnosti boja do dramaturških glazbenih prinosa, onih skladanih i onih citiranih, kao što je glazba Orqestra gigante de Chepin, Pepista Reyesa i Freda Astairea.

Senzibilna i romantična Marela (Glorija Šoletić), opterećena iskustvom incestuoznog silovanja, u Cruzovoj tolstojevskoj križaljci prepoznaje se kao Ana Karenjina koja onda, u slijedu melodramske atmosfere i uzburkanih strasti, usložnjava suodnose i sudbine ostalih aktera: ostarjelog i posustalog vlasnika tvornice Santiaga (Niko Kovač), njegove dominantne, okretno, poslovne i obitelji posvećene supruge Ofelije (Jasna Ančić), Santiagova polubrata Chestera Chea Chea (Branimir Vidić) koji, nakon što ga je žena ostavila, razdiran ljubomorom i željom za preuzimanjem posla, pokušava bezuspješno unijeti tehnološke novine u obiteljski obrt, potom strašću i emocijama razočarane kćeri Conchite (Jasna Jukić) koja se usprkos snovima o vječnoj ljubavi udaje za namijenjenog joj i predodređenog Paloma (Mirko Šatalić),

do vlasnika kladionice za borbe pijetlova Eliadesa (Hrvoje Sebastijan) Juana Juliana (Frane Perišin), novoga čitača koji dolaskom pokreće dramu, razobličuje lažnu sliku obiteljske idile i, slijedom logike drame, ali i Tolstojeva romana, tragično skončava Chesterovim ubojstvom. I, nakon svega, kao da se ništa nije dogodilo. Probuđeni Santigao, njegova žena Ofelija i svi zaposlenici slave i promoviraju novi proizvod obiteljske tvornice – novu cigaru *Ana Karenjina*. S naljepnicom na kojoj je lik Marele u crnom krznu iz *najboljih dana* slavne junakinje Tolstojeva romana. Cigara ide od usta do usta. I svi je odreda, uz dim ili dva, kušaju. Komentiraju i hvale. Nazdravljaju novoj vrsti cigare. *Ani Karenjini!* I kao da čitača nikada nije bilo među njima. *U tropima!* Jednom. *Moja fascinacija svijetom cigara potječe od kutija za cigare i njezinih naljepnica*, zapisat će Nilo Cruz.

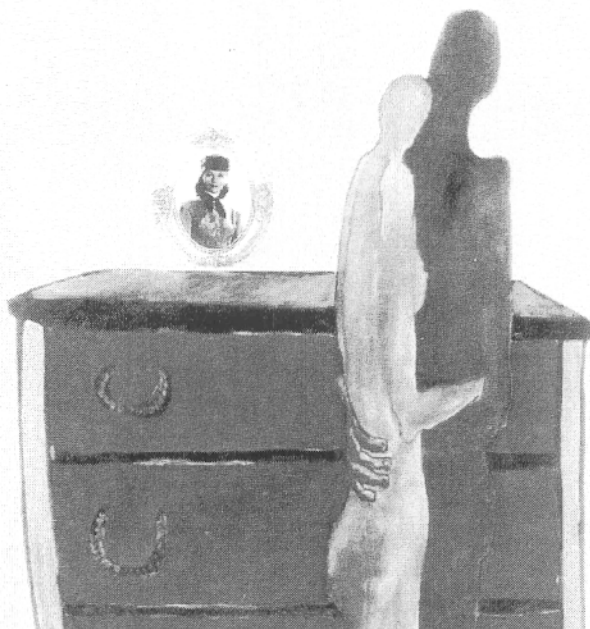
Iako usporenog ritma posebno u prvom dijelu, Parov redateljski postupak, uz odlične glumačke prinose posebice glavnih aktera Frane Perišina, Glorije Šoletić, Mirka Šatalića, Nika Kovača, Branimira Vidića, Jasne Jukić i nadasve i uvijek iznova iznenađujuće Jasne Ančić, dosljedno prati melodramsku ponudu prizora, inzistira na atmosferi, realističnom rukopisu, glumačkoj kreaciji i nadahnuću koje iznova, kada je dubrovačko



Jasna Ančić i Niko Kovač

ANA U TROPIMA

Nilo Cruz



Kazalište
Marina Držića

kazalište u pitanju, s lakoćom provocira i preslaže u mozaik koji, vješto i majstorski složen, gotovo ne ostavlja praznine. Jasno i dosljedno prati priču i uspijeva ostvariti predstavu koja lako nalazi odjek kod publike i revnih štovatelja *teatra riječi*, a suzuje izbor argumenata onim nestrpljivijim i *novoteatarskim čitanjima* zadojenim teatrolozima, kritičarima i gledateljima. Ostaje tako predstava kojom je Petar Mihočević, u mjesecu od blagdana i darivanja u kojem je nakon višemjesečnog v. d. statusa odlukom gradskih vijećnika postao ravnateljem, otvorio, nadajmo se, nakon svladanog jednogodišnjeg *po-slanja povratka publike u teatar*, novu repertoarnu stranicu zahtjevnijih umjetničkih izazova i teatarskih avantura imanentnih ugledu, značenju i obvezi Kazališta Marina Držića u Dubrovniku. I, nakon svega, istaknimo ili ponovimo: *Ana u tropima* ostaje primjerom dovršene, uredne, umjetnički dosljedne i teatarski relevantne produkcije smjelog repertoarnog odabira, opravdanog svekolikog truda s pokrićem, preporučujućeg redateljskog i glumačkog umijeća i dostignuća i, napokon, inicijalnim znakom uspješnog otvorenja sezone u kojoj će se, kako sada stvari stoje i kako se najavljuje, iznova plesati i pjevati, ali i glumiti u najužem smislu te riječi. Kao što je na to zorno upozorila premijera *Ane u tropima* prvih dana isuviše toplog dubrovačkog prosinca.

Nilo Cruz

ANA U TROPIMA

Anna in the Tropics

S engleskog preveo Andrija SEIFRIED

Redatelj: **Georgij Paro**

Scenografkinja: **Dinka Jeričević**

Kostimografkinja: **Marija Maca Žarak**

Skladateljica: **Paola Dražić-Zekić**

Oblikovatelj svjetla: **Zvonko Habazin**

Podjela uloga:

Niko Kovač	SANTIAGO
Branimir Vidić	CHECHE
Jasna Ančić	OFELIA
Glorija Šoletić	MARELA
Jasna Jukić	CONCHITA
Mirko Štalić	PALOMO
Frane Perišin	JUAN JULIAN
Hrvoje Sebastijan	ELIADES

Statisti:

Stijepo Gled
Pero Mihaljević
Nikolina Jovanović

Carlos Diaz: Savjetnik za radove u tvornici cigara

Inspicijentica: Kaća Katica Carević
Saptačica: Nikolina Jovanović